Resimli

UYANIŞ

< SERVETİ FÜNUN TE'SİSİ 1891 YERİNE ÇIKAR >

Perşembe, 6 Kân. evel 1928
65 inci cilt

Teleğ.: Istanbul UYANIŞ

Haftalık türk gazetesi

Sahibi ve baş muharriri
AHMET IHSAN

Numara: 1686 — 1
37 inci sene

Telefon: Istanbul 1402 — 1403

Gazi M. Kemal Hazretleri

Bütün teceddütler gibi harf inkilabının da büyük rehberi

Artık gözüm arkada kalmaz

Gazetecilik ve matbaacılık mesleğine gireli kırk sene oldu. Bugün eski ismine veda eyleyip «UYANIŞ» haline inkılap eden (Servetıfünun) 37 yaşındadır. Şu uzun müddet zarfinda, tecrübelerimle, yazılarımla, seyahetlerimle vardığım bir hakikat vardı; bu da Türkiyede matbaacılığın tam manasiyle terrakki eylemiyeceği idi. Ve bu mahkûmiyetin biricik sebebi vardı; o da şimdiye kadar kullandığımız «vuayyel»siz arapça harfleri idi. Matbaacılık ilerilemeyince irfanın yürümesi kabil olamazdı, yani Türkluk kurunu vustada yaşar gibi geride kalmağa mecbur idi.

Matbaacılığı terakkiden, Türkü medenî yolda ilerilemekten meneden arapça harflerin kaldırılmasını gördum, artık gözüm arkada kalmaz. Milletim irfan aleminde ileri gidecek, irfanın memleketimizde tamimine birincı vasıta olan matbaacılık ve gazetecilik dahi Avrupadaki gibi inkişaf edecektir. Onun için yeni harf kanununu can ve gönulden alkışlıyorum ve 37 yaşına giren «Servetifünun»u bugün yalnız yeni harflerle çıkariyorum... Bizi medeniyet aleminde sair medenî milletlerle yan yana yürütecek olan bütün yeniliklerin içine (Servetifünun) arapça izafetli ve oldukça manasız ismiyle giremezdi, ona da yeni bir kıyafet vermek lâzımıdı; duşundum ve sordum:

Türkiyeyi kurtardıktan sonra Gazi Hazretleri türkleri uyandırdı ve bize yeni uyanıklık yolunu gösterdi. Onun için «Servetıfünun»a «UYANIŞ» adını koydum. Bu, Türkün uyanışıdır ve bu uyanıştır ki istikbalde bize çok parlak yaşayış hazırlıyacaktır.

Artık Servetıfünun bir «Uyanış» oldu, Servetifünun yerine çıkan «Uyanış», büyük inkılabımızın, yeni hayatımızın, parlak istikbalımızın resimli tercümanı olmağa çalışacaktır; «Uyanıs» Servetifününun mazisini benimsemiş oldüğu için, 37 senedir yenileşmek aşkiyle çalışan Servetifünun mektebinin daha canlı ve daha layık gazetesi olacaktir.

Resimli «UYANIŞ»ın neşrine yeni harflerle başlarken, Servetifünuna latin harfiyle basılmak kudretini veren, Turklügu düşman çizmesinin altından kurtardıktan sonra ona irfan aleminde yeni yol gösteren ve bütün bu yüksek görgülu hareketleri ve cesaretleriyle Türkü mazinin karanlığından ıkarıp medeniyetin aydınlığına çıkaracak irfan kapısını yeni harflerle ın Büyük Gaziye canımdan, gönlümden gelen en derin hürmetlerimi mahabbetlerimi taktim eylıyorum.

AHMET İHSAN

1927 - 1928 Nobel mükâfatını alanlar :

1. Profesör Vındaus, Götingen, kımya 1928. — 2. Profesör Vilant, Münih, kimya 1927. — 3. Dr. Şarl Nikol, Tunus, tıp 1928. — 4. Madam Sigrit Undfet. edebiyat, 1928. — 5 Filosof Bergson, Paris, edebiyat 1927.

Nobel mükâfatı

Isveçli kimyaker Nobel (1833 - 1869) dinamitin mucididir. Çok para kazanmıştır. Vefatında servetinden mühim bir kısmını ayırmış, Nobel mükâfatı namile her sene, millet tefrik etmeden dünyanın en büyük alim, edip, insaniyetkâr adamlarına, beş kişiye, her birine 200,000 frank verilmek üzere, bir mükâfat tesis etmiştir.

Bu mükâfat Isveç akademisinin tensibiyle tevzi olunur.

Bu defa buna layık görülenler Götingen darulfünunu profesörü Dr. Adolf Vindaüs, kımya, profesör Nikol, tıp, Madam Sigrit Undfet, edebiyat, Paristen filosof Bergson, edebiyat, dırlar.

Bunlardan Dr Nikol ismi bize yabancı değildir. Bu zat Tunus Pastör muessesesi müdürüdür. Biraderi vaktıyle Istanbul Baktriyolojihanesini adeta tesis etmişti.

Medam Uudfet norveçli bir ediptir. Pek çok romanlar yazmış, her tarafta itibar görmüştür.

Fransız filosof Bergson da, felsefesiyle, Sorbondakı dersleriyle eserleriyle şöhret almış olan bir zattır.

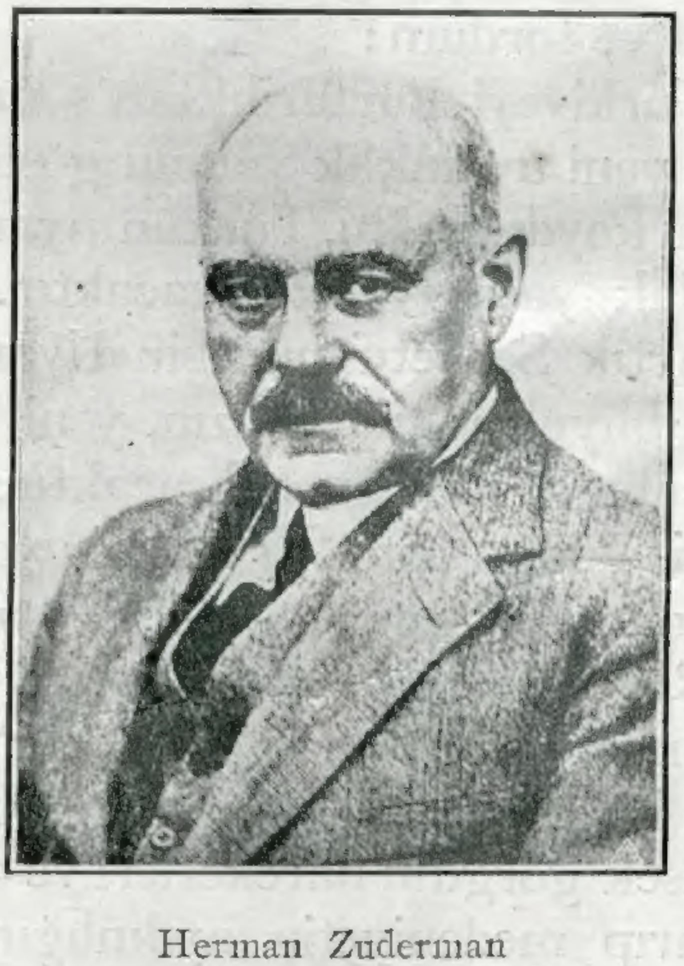

Herman Zuderman

Almanyanın en maruf ve kudretli edip ve muharrirlerinden olan Herman Zuderman 21 teşrinisanide 71 yaşında vefat etmiştir. Bu zatın bütün medenî alemde şöhreti vardı. Romanlari, hikâyeleri, piyesleri bir çok lisanlara tercime edilmiştir.

Yeni Viyana

BELEDİYE NELER YAPAR?

Viyanada bulunan Ahmet İhsan Beyin «Milliyet» te çıkan bir mektubundan naklolunan parçalardır :

Viyana, Güzel Viyana demek adettir. Herkes bu şehrin güzel olduğunu tasdikte müttefiktir. Halkının iyi terbiyesi ve nezaketi meşhurdur. Bu itikatlarla Viyanaya gelenler, operasiyle sair tiyatrolarını, en güzel mağazaların dizildiği «Kertner Ştrase» sini görür; «Bristol», «Grand Hotel» gibi büyük otellerinin konforunu ve luksünü tadar : müzesini seyreder, parklarını, eski saraylarını dolaşır ve döner

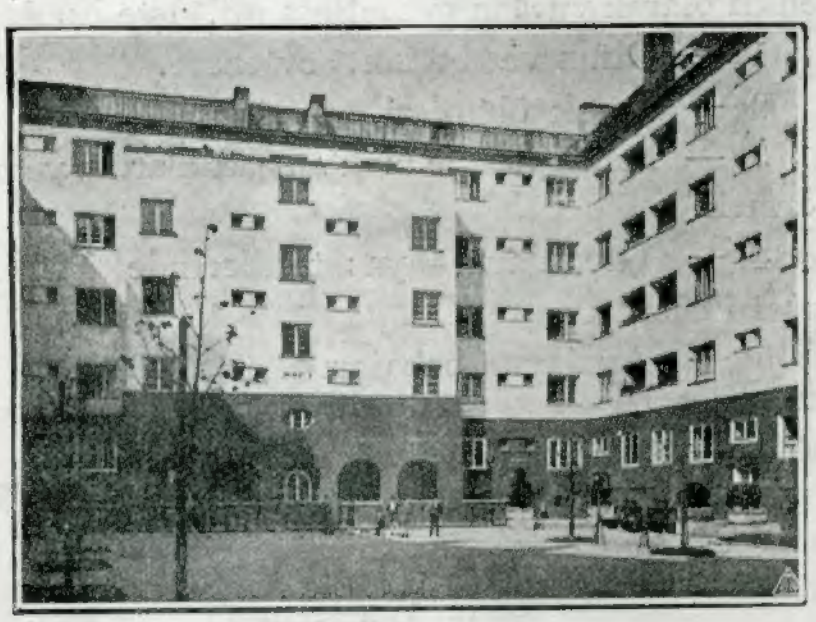

Yeni Viyananın ucuz apartımanlarından bir tanesinin avlusu.

Viyana ucuz evlerinden son yapılanlar.

Yeni Viyananın ucuz apaıtımanlarından bir sokak.

Viyana ucuz evlerinin son yapılanlarından.

gider... Umumî maharebeye kadar ve maharebe zamanında adet bu idi.

Maharebe Viyanayı sefalete düşürdü; 900 senelik İmparatorluk göçtü, parçalandı, güzel Viyana, hazin Viyana oldu ve onu tanıyanların hepsi acındı. Başkaları acınırken Viyana beleiyesi başka ellere geçti; yeni eller başka prensiplere ve başka mefkurelere bağlı idi; Sosyal De-

Yeni Viyananın ucuz apartımanlarından bir tanesinin methali.

mokrat fırkaşından olan yeni belediyecilere ilk zamanlarda herkese dudak bükerek baktı. Çünkü Sosyalist cereyanları yalnız nazariyesiz ve fikirler halinde ağızlarda ve gazete sayfalarında dolaşırdı, mülkiyet hukukuna halel getirmesine rağmen onun amelî neticelr vereceğine ihtimal verenler yok idi, çünkü Sosyalistlerin amelî işler gördüğü görülmemişti; ilk defa Viyana belediyesinde Sosyal Demokratlar gözle görülür, elle tutulur bir takım halkı her noktadan memnun eder büyük işler başardılar. Viyana belediyesinin başardığı büyük işleri ben gazetelerde okuyordum, vücuda gelen şeylerin bazı resimlerini seyreyleyordum. İşte merakla yapılanları gözleriyle yakından ögremek, ne gibi teşkialtla ve maddî menbalarla bunların vücuda geldiğini anlamak istedim. Vakıa Viyana belediyesi yeni bir Viyana daha yaratmıştır; yâni üçer, dörder odalı gayet sıhhî ve temiz otuz beş bin apartıman yapmıştır.

Bu apartımanlar şehrin muhiti üzerinde her tarafta kurulmuş, tamamlanmış, boyanmış, bahçelerle süslenmiştir. 3500 apartımana 150,000 neferden ziyade aileler halkı yerleşmiştir. Bu büyük işi] âdî, seyyah gibi uzaktan seyretmek kâfi gelemezdi. Yeni Viyanayı görmek ve gezmek ve onun hakkında malumat almak için Viyana şehremanetine bir türk gazeteci sıfatiyle müracaat eyledim. Şehremininin kalemi mahsus dairesinde beni nezaketle kabul eylediler. Kalemi mahsus müdürü bana şu sözleri söyledi:

— Emanet dairesinde açtığımız resimli istatistik sergisini görmelisiniz. İktisadî, içtimaî, sıhhî olan her türlü hareketlerimizin beliğ ve musavver rakkamlarını sergimizde bulacaksınız. Sonra size bir rehber veririz; yeni mahallelerden bir kaçını gezersiniz; çamaşırhanelerimizi, çocuk dispanserlerini, apartımanların içlerini size gezdirirler. Eğer bunlar kâfi gelmezse isteyeceğiniz her türlü malumatı vermeğe hazırım.

Kararlaştırdık. Viyana şehremanet binasının yüksek ve zarif kulesi altında, çok ihtişamlı kapısının yanındaki sergi salonunun önünde ferdası sabah saat onda bulunacak idim. O gün hava güzel idi; kış güneşi Avrupanın belki en güzel belediye binası olan muazzam Viyana şehremanetinin cephesini aydınlatıyordu. Binanın önündeki «Ring» bulvarı, iki yanındaki «İskuvar» ların içi temizlik ile insana gülüyordu. Uzun cepheyi baştan başa tezyin eden on ayaklı mermer merdivenlerin orta kısmından çıktım; gene tekmil cepheyi işgâl eden mermer sütunlar arasında bulundum; herbiri sanayii nefiseden birer numune olan güzel kapılardan birinin üstünde [İktisadî Müze] lavhası takılı idi. Müze ancak haftada üç gün halka açılıyordu; benim gittiğim güne kapalı olması lâzım geliyordu. Tam tayin edilen saatte genç bir efendi göründü. Nazikâne selâm vererek kendisini taktim eyledi :

— Doktor Frederik Baom mayister !

— Türk gazeteci Ahmet İhsan !

Müzenin kapısı açıldı; arkamızdan tekrar kapandı; içerideki bekçi alektrikleri yaktı ve ben son derece mükemmel ve muntazam ve grafikli şehir müzesi karsısında kaldım. Müzedeki grafikler nevine göre taalluk eylediği resimlerle renkli olarak vücüda getirilmiş idi. İşte bazıları :

1 — Ölüm ve doğum, evlenme.

2 — Çocuk ölümleri.

3 — Mektepler ve mektep çocuklarına yemek vermek.

4 — Çocukların yaz tatillerinde kırlarda yaşatılması.

5 — Anaları, babaları hasta Çocukların muhafazası.

6 — Bahçecilik.

7 — Umumî banyolar.

8 — Çamasırhaneler.

9 — Eski evlerle yenilerin mukayesesi.

10— Yeni Viyana apartımanlarının inkişafı.

11 — Viyana belediye büdçesi, sarfiyat cedveli.

Bu grafiklerin herbirisi resimleriyle, renkleriyle, güzelliğiyle birer şaheserdi. Bazılarından topladığım malumatı size hulâsa olarak yazıyorum:

Ölüm ve doğum—Büyüklerin ölüm ve doğum istatistiğinden ziyade çocuklardan bahseyleyeceğim. Bu grafik yeşil ve kara renkli yavrularla gösteriliyordu. Yanına seneleri yazılmıştı ve 1871 den başlıyordu. Beher kadın ve erkeğin yetiştirdiği 16 doğumda 14 ölümle başlıyan istatistık yavaş yavaş azalarak umumî maharebede yükseliyor ve şimdi yüzde 8 rakkamına iniyor. Viyana belediyesi buğün doğan her Viyanalı çocuğun ailesine bir sandık içinde tekmil kundak ve yatak takımını hediye etmektedir. Bunun kıymeti (50) liradan ziyadedir.

Mektep hayatı — Viyana belediyesi varidatının yüzde 20 sini mekteplere hasreyliyor. Bu uğurda 60 milyon Avusturya şilini yâni 16 buçuk milyon lira sarfediyor. Mektepler de sıhhî kaideler ıslah olunmuştur. Bütün mektep çoçuklarına zengin, fukaraya bakmadan, Viyana belediyesi öğle vakitleri sıcak yemek dağıtıyor. Bunun

için Viyananın yirmi kadar mahallesinde aşhaneler mevcuttur. Mektepler tatil olununca çocukların yüzde yetmişini belediyenin delaletiyle köylerde, kırlarda hazırlanan yazlık yuvalara gönderiyorlar. Bu da ücretsizdir. Çocukların anası babası sade elbisesini ve bir kısım yiyeceğini temin eder. Yuva ücreti, gidip gelme yol masrafı belediyenindir.

Ana ve babaları hasta veya alil olan çocuklarla ana ve babaları çalışmak lüzumiyle evlerinde bulunamıyan çocukların şehirlere ve köylere gönderilerek hava değiştirmek şartiyle yedirip içirme ve ibatesi belediye tarafından deruhde olunmuştur. Çocuklara şehrin muhtelif yerlerinde ve kırlarda birçok sıcak ve soğuk su banyolariyle güneş banyoları açılmıştır; Viyana çoçuklarının hepsi bundan istifade ederler. Bu banyolara ana ve baba dahi çok az ücretle girebilir.

Evlerin mukayesesi — Yeni inşaatın hepsinde arsaların dörtte biri bina ve dörtte üçü bahçe veya avludur. Eski binaların ortalarındaki aralıklar arsaların ancak yüzde on beşini tutuoyr muş! yeni binaların ışık ve hava mıktarı eskilere nispetle onda sekiz artmıştır.

* * *

İstatistik dairesinin ziyareti bitmiş idi. Dr. Baum mayisterin fransıscası çok az oldugu için benim zaif alamancamla konuşuyorduk ve anlaşıyorduk. Genç belediyeci gösterdiğim alâkaden çok memnun oluyordu ve benim vaktile Beyoğlu belediye reisliği ettiğimi öğrendiği zaman, hele harbı umumide Avusturya harp cephelerini dolaştığımı haber alınca birbirimize daha ziyade ısınmış idik. Onunçin sergiden çıkıp bir otomobile atlıyarak yeni Viyana mahallelerine giderken adeta eski aşina olmuştuk. Bizim şehremaneti hakkında o bana neler soruyordu! Türk yenilik inkılâbını merakla tâkip etmiş olan bu genç, İstanbul belediyesinin yapmış olacağı tekemmülleri öğrenmek istiyordu. Nasıl cevaplar vereceğimi şaşırıyordum ve sözü değiştirip irfan istikbâlini hazırlıyan yeni harflere, içtimaî inkılâbımıza geçiyordum. Çünkü belediyecilik noktasından İstanbulda metedecek şeyler bulamıyordum. Ve gördüklerimin yanında İstanbul şehremaneti için ağız açmağa cesaret edemiyordum. Bilmem yanlış mı?

* * *

Otomobil, bir çeyrek sonra, bizi yeni mahallelerden birisine getirdi. Bu mahalleler çok geniş bulvarlı, fevkalade büyük binalarla müzeyyen yeni bir memleket idi. Gördüğüm istatistiki hatırladım.

Viyana belediyesi, beş senede 75 milyon türk lirası sarfederek tam rakkamla :

35,000

apartıman yapmıştır. Bunların inşasına 1922 de başlanarak 6 senedir devam eyliyor ve muttasıl bir yandan yapılıyor. Apartıman binaları ekseriya dört taraflıdır, ortası büyük bir avlu, daha doğrusu bahçedir, bahçenin orta yerinde cesim havuz var; havuz ayni zamanda yazın çocukların su ve güneş banyosudur. Binaların dört cephesinden bir tarafının altından geniş methalden girilir. Methalde o daireye verilen isim ve numrrası yazılı, kapıcı odasında binanın muhtevi olduğu en az yüz apartımandaki kiracıların isim tablosu okunuyor. Apartımanların ufakları bir methal, gayet zarif olduğu için hem yemek odası ve hem mutpak olan bir oda, bunun mutlaka güzel bir balkunu, sonra bir yatak odası ve aptesaneden ibarettir. Yüz veya daha ziyade apartmanlı dairelerde kiracılara mahsus banyolar var, müstecirler orada yıkanıyor. Beher üç büyük binanın çamaşırhanesi mevcut. Çamaşırların kaynamasını, çitilenmesini makine yapıyor. Kuruması sıcak hava cereyanıyle temin ediliyor ve bununçün sabahleyin verilen çamaşır, akşam üstü yıkanmış ve ütülenmiş iade olunmaktadır. Apartıman müstecirleri her on beş günde bir defa çamaşırhanelre istedikleri miktarda kirli çamaşırlarını getirirler, ertesi sabah hazır alırlar; çamaşır masrafı da kiraya dahildir. İkinci sınıf apartımanlarda bir oda fazla, üçüncü sınıflarda üç oda fazladır.

Dr. Baum Mayister, tanıdığı bir adamın apartıman kapısını çaldı. Açtılar. Yaşlı bir adam bizi karşıladı; burası en küçük modellerden idi. Karı koca bir çift ihtiar, hem mutpak ve hem yemek odası olan balkonlu odanın penceresi önünde oturuyor idiler ve ben de sordum :

— Buraya ne kira verirsiniz ?

— Ayda on altı şilin. [bizim paramızla dort buçuk lira]

— Gaz ve alektrik ve su masrafınız nedir?

— Ayda on şilin kadar, fakat çamaşıra pıra vermeyiz.

Apartımanların kapısının dışında duvara yerleşmiş ufak dolap var, burada alektrik, gaz ve su saatleri saklıdır. Memurlar apartımanda oturanları rahatsız etmeden saatleri görüyorlar.

Binalarda asansör, ve şofaj santral yok. Her apartımanda güzel ve büyük çinî soba var. Bunu ehvenlik için ihtiyar etmişlerdir. Çünkü maksat halka ücuz ve sıhhî ikametgâh vermektir.

Şimdi burada mühim bir süâl var : belediye bu kadar masrafın karşılığını nasıl buluyor ?

Vasıf Bey şerefine Odesada verilen ziyafet

Moskova Büyük Elçimiz Vasıf B. Odesaya muvaselet ettiği zaman orada bulunan Türk tacirleriyle konsoloshanemiz erkânı tarafından şereflerine bir ziyafet verilmiştir. Sonra hep bir arada olarak fotoğraf çekilmiştir.

sunuz, pekâlâ; lâkin kiraya verip irat alarak rahat yaşamağa gelince, bu şekil Viyanada kabil değildir; ya çalışıp kazanmalı, yahut akar nevinden irat bulmalı.

Dr. Baum Mayistere sordum;

— Peki ama, akarının iradiyle geçinenler ne yapar?

— Umumî muharebeden sonra bankalarda paraları olanların paraları kambiyo sukutıyle sıfıra indi, ellerinde bir şey kalmadı, yeni usulümüzle eski bina ashabı da kendilerini öyle sayabilirler; fazla olarak daima mal sahibidirler, hele kendi ikâmetgâhlarında hiç mani yok tur.

— Bu hal yeniden bina inşasına mani olmiyor mu ?

— Yeniden yapılacak binalar bu kayda bağlı değildir. Biz yalnız harpten evelki binaları ağır vergiye bağladık ve bu sayede gördügünüz yeni mahalleleri ve belediye yardımlarını yapıp Viyana halkını evsizlikten ve içtimaî ve hayatî felâketlerden kurtardık.

Belediye şehirde evelden mevcut binalardan kiralık olanların kâfesinin kirasından nısfından ziyadesini vergi olarak alıyor, icarın bir kısmını da evin mecburî tamirlerine hasrettiriyor, kira alarak iratçı geçinmek istiyenlere refah vermiyor. Eviniz var mı? kendiniz oturuyormu-

Ahmet Ihsan

ELSA BRANDSTROM

Harp senelerinde Siberya meleği diye şöhret almış olan isveçli hayırperver bir kadın bu günlerde Viyanayı ziyaret etmiş, pek büyük bir hürmet görmüştür.

Mm Brandström harp senelerinde Ruslara esir duşen alaman ve avusturyalı askerlerle Siberyaya kadar gitmiş, bunlara hasta bakıcılık etmişti .

ANNA SEDLAÇKOVA

Sahnelerde değerli bir artist olarak şöhret alan çehli ve sevimli kız. Şimdi viyanada Rönesans tiyatrosındadır.

« Lofoten » adalarında

Morina balığı saydı

Norvec sahili karşısında, İskandinavya şibi ceziresinin garbinde «lofoten» takim adaları civarı sayd mevsiminde morina saydeden balıkci gemilerile doludur. Bu mevsim her sene Kânunsanide başlar. Nisanda biter. Bu adaların girintılı, çıkıntılı ve sarb sahillerı rüzgârların vezanına göre gemilerı barındırır. Bir iki sene bu balikçılar arasında bulunmuş olan bir zatın hatirasını şöylece kaydediyorüz:

«Norveç» in garp sahilinde «Löfoten» adalarında bir limana iltica etmiş olan balıkçı gemileri ile liman sahilinde kurutulmakta olan balıklar.

«Norveç» in garp sahilinde «Lofoten» adalarında morina balığı saydeden balıkçı gemileri.

Morina balığı mevsiminde soğuk ve şimali bir iklimde, lofoten adaları civarinda vasi bir faaliyet hayatı meşhut olür.

Norvecin «berken» limanindan hareketle lofoten adalarına giden bir vapura binmiştim. Berken şehrı 1916 da burada zuhur eden büyük bir yangın ile kısmen harap olmuşdu. On sene içinde burada yeni ve güzel bir şehir vücuda gelmıştır. Vaporumuz lımandan uzaklaşırken yavaş yavaş şehrin ufukta gaybolan aydınlıklarını, fenerlerini temaşaediyorduk.

Vapura Lofoten adalarına gitmek, orada gemilerine kavoşmak üzere Berkenden bir takım balıkçılarda binmişti. Bunlar arasında yüzünde derin izler hasıl olmuş olan beyaz sakallı yaşlı bir balıkçı bulunuyordu. Vapurun kaptanı bu adamı göstererek diyordu ki: Bu sene bu ihtiyar elli birinçi defa olarak Lofoten adalarına balık saydına gidiyor. İlk senelerde gemiler de gemici sıfatiyle çalışmış, sonraları gemi sahibi ve patron olmuştur. Morina saydı mevsiminde üç ay kadar, Lofoten adaları civarinda dolaşır ve çalışır. Morına mevsimi geçince Nervecin daha şimaline «Finmark» sahiline çıkarır. Haziran, Temmüz, Ağustos aylarında da buralarda kesretle, milyarlarca tesadüf olunan küçük balıkların saydına gider. Sayt zamanı hitam bulunca Berken şehrine avdetle bir kaç ay burada istirahat eder. Yarım asirdanberi bu adamın hayatı böyle geçer.

Balıkçi gemilerinde hayat, bilhassa sert ve rüzgârlı ve furtunalı havalarda pek müşküldür. Bunlar yelkenli gemiler olmasıyle, fırtınalı zamanlarda pek güç yelken açılır ve kullanılabilirdi. Şimdi bu gemiler motörlerle techiz edilmiş, bu sayede balıkçılar biraz rahat bulmuştur.

Lofoten adaları civarında morina balikları kânunsanide ğörunmeğe başlar. Nisna kadar kittikçe çoğalir. Nisnda morina balikları bahrmuhitin amakında ve sular arasinda gaybolur,

Yeni harflerin yeni işcileri: Stenograf usuliyle yazi yazan ve dinlediğini hiç kaçırmadan yazacak hanımlar yetişmeli.

gider. Nisandan sonra uç ay kadar da balikçılar daha şimale çıkarlar. «Luve» ismini verdikleri kuçuk balik saydiyle meşgul olurlar.

Bir balıkçı gemisinde idim. Ruzgâr muttasıl sert esiyor kar yağiyordu. Kânunusanide bu havalide guneş doğarken uzaktan zirveleri karlarla mestur dağlar hoş bir manzara hasil ediyordu. Burada bu mevsimde gunduzler pek kısa olduğu için güneş doğduktan bir kaç saat sonra gene gurup ediyordu.

Lofoten adalarının merkezi sayılan « Seveluver » limanına havanin muhalifetinden yuzlerce balikçi gemisi iltica etmiş bulunuyurdı. Burada alaimi ceviye rasadatında bulnan rasathane havanın sukûn kesbettiğini ilan edince bu gemiler hemen açık denize çıkıyorlardı. Mamafi lofoten adalarinda bu limandan başka muteaddit melceler vardir ve buraları da balikçı gemilerine birer merkez olmuştur.

Küçük gemiler müteaddit zokalı oltalarla morina sayd etdikleri gibi büyük gemilerden bir kaçı aralarında iştirak ederek mahsülu taksim etmek şartile birlikte denizin bir kısmına ağ atmak ve bu ağı müştereken çekmek suretile de sayd yapılır. Lofoten adaları civari Morina saydı hususunda bereketlidir. 1927 senesinde bu havalide 25,000,000 Morina balığı tutulmuştur.

Melcelerde, limanlarda müteaddit balıkçi kulubeleri vardır. Sayttan avdette balıkçılar burada bir müddet istirahat ederler. Aralarında hasbehalile gülerler, eğlenirler. Avdetlerinde mahsüllerin limanlarda hazır buldukları alıcılara satarlar. Borcları varsa borclarını verirler. Kalan parayi da ceplerine indirirler. Limanlarda balıkçılara mühtaç oldukları eşyayi satmak, bunlara borc vermek için müesseseler vücude getirilmiştir. Hatta Banka şübeleri de vardır.

Bu balıkcılar kaba saba ve cahil kimseler farz olunursa aldanılmiş olunur. Aralarında okuyup yazmak bilmeyen bir fert yöktur.

MATBUAT HATIRALARIM

V

BU GÜNKÜ TÜRK MECMUACILIĞI DOĞARKEN

Şeyhulmuharririn Mahmut Sadık Beyin «MİR'ATI ÂLEM» indeki resimler bir ermenice gazeteden ödünç alınır ve mecmua bu kılişelerle süslenirdi.

Mektebi mülkiyede geçen seneler -- Aptülhamit dehşet saçıyor -- Eski Babıâli kitapçıları -- Şemsettin Sami [illegible] kamusu nasıl çıktı ?

Mülkiye mektebinde geçirdiğim beş sene, hayatımın en tatlı parçasıdır. Açilmağa çok elverişli olan dimağlarımızı aydınlatan büyük hocalarımız vardı. Merhum Murat Bey umumi tarih dersinde hepimize çok büyük ibret lavhaları verir ve bizi dünya inkilaplarının azametine alıştırırdı ve bu münevver mualimin takrirlerinde, o zamana kadar ğittiğimiz mekteplerde yahut evlerimizde dinlemeğe alışdığımız batıl itikailardan, çorak ananelerden eser bulunmazdı. Murat bey, Mülkiye mektebinden yetişecek efendileri Türkiyede, uyandığını dilediği yenilik ve medeniyet aşkı ile doldurmak isterdi. Apturrahman Şeref Efendi merhum bu ğün inkişafını saadetle gördüğümüz yükselme hayatının temellerini her şakirdin zihninde köklendirecek sağlam tohumlar serperdi. Biz bu iki üstadın meftunu idik, onları babamız ğibi ve belki daha ziyade severdik Sonra hekim başı Salih Efendi vardı; nebatat dersi verirdi; fekat onun ağzından çıkan sözler en derin felsefe kaideleri idi. Salih Efend büyük ve kalıpsız fesiyle, o vakit kendisi gibi belki üç beş kişide kalmış olan mavi ipek püsküliyle, her zaman elinde taşıdığı ve koluna taktığı şemsiyesiyle çok kıymetli bir Türk «tip» i idi. Salih Efendinin Kanlıcadaki yalısının bahçesi Türkiyenin ilk nebatat bahçesiydi. O derse geldiği günler bahçesinden getirdiği çiçeklerin, yaprakların ilmî yaşayişlarını anlatırken bizim batıl itikatlarla doldurulmuş olan zihinlerimizi sanki süpürür ve temizlerdi. Bize maliye dersi veren Portakal Paşa ile Sakızlı Ohanis Efendi Türk olmadıkları halde kendilerini sevdirmişti.

Dünyada hayatın ancak iktisat üzerine kurulmuş olduğunu, milletlerle memleketler kuvvetinin her şeyden ziyade malî teşkilat ve saiden çıkacağını Mülkiye mezunlarına hep bu hocalar telkın etmişti. Sarıklı hocalardan ve evlerimizdeki atalarımızdan dinlediğimiz batıl itikatları, yâni fena surette tefsir edilmiş olan «kısmet», « kanaat », ve «fani dünya» akıdelerinin boşluğu, garpte itila etmiş olan ilmî ve fennî görüşler sayesinde tetkık ve hallolunması lâzımgelen mes'eleleri; kurun vusta kafasiyle düşünmekteki tehlikeleri bu iki hocadan öğrenmiştim.

Hülasa bütün Mektebi Mülkiyede okuyanlar başka türlü yetişiyordu. Babalarımızın görüş ve kanaatlerinin zıddına mefküreler alıyorduk. Ve bundan dolayıdır ki Mektebi Mülkiyeyi tesis ettirmiş olan Aptülhamit, oradan çıkanların fikirlerinden ürktü; Murat Beyi Düyunu Umumiye komiserliğiyle harcadı; Apturrahman Şeref Beyi Sultani mektebine kaldırdı, Portakal Paşayı maliye nazırı, Sakızlı Ohanisi, hazinei hassa nazırı yaptı ve biz mektepten ayrıldıktan sonra gidişini beğendiği ikinci müdürü mektebin başına musallat etti ve programına bir çok dinî dersler ilave ettirdi... Bütün bunları cahil sarıklılar candan alkışladılar.

Fakat nafileydi ; tohum atılmıştı. O sarımsak başlıların gayretlerine, yeni müdürün tazyiklerine rağmen Mülkiye mektebi mezunları ilk açılan yoldan ayrılmadılar. Aptulhamidin sukutuna kadar Mülkiye Mektebi memlekete çok kıymetli münevverler yetiştirdi. Aptülhamitle mektepte uğraşan yeni müdür, üç dört muallimin uzaklaştırılmasiyle iş olacak sanıyordu Fakat mektebin ikinci ve üçüncü derecedeki hocaları ve hatta mubassırları bile ilk çizilen hattı benimsemişlerdi; kimse kimseye bir şey demeden, otomatik halde eski yoldan gidiyordu. Harıçte dahi medeniyet aydınlığına doğru bir kaynama vardı. Ve bu kaynayan irfan kazanının kepçesini mulkiye mektebinde edebiyat muallimi iken yukarıda saydığım zatlarla beraber Aptülhamit tarafından mektepten çıkarttırılan Recai zade Ekrem Bey tutuyordu.

Murat Bey mektepten ayrılınca « Mizan » isminde haftalık ve o zamanlar görülmemiş surette pervasız neşriyatta bulunan ve Sadır azamı muahezeye cür'et eden bir gazete çıkardı. Gazete çok revaç bulmuştu.. Aptülhamit yeni ihdas olnnmuş olan Düyunn Umumiye komiserliğine Murat Beyi naspeyleyerek gazetenin kapanmasını temin eyledi.

Ricei zade Ekrem Bey, Murat Bey ğibi siyasi makalelerle meşgul değildi; büyük üstat edebî yazılariyle, etrafına topladığı münevver gençler zümresini yetiştirerek memleketin siyasi inkilabını hazırlardı.

Kırk sene evvelki türk gençliğinin bir kılavuzu da hiç şüphesiz Amet Mitat Efendi merhumdu. «Tercumanı Hakikat» gazetesi, yeni tarzda yazıların heveskârı olan gençlerin kıblesiydi. Tercumanı Hakikat ilmî ve fennî , yeni tarzda ve eski gazel seklinde edebi yazılara sayfalarını açmıştı. «Tercumanı Hakikat» ta çıkan yazıların bu nevilerini günlük gazetesinde toplıyan Ahmet Mithat Efendi «Müntahabat» ünvaniyle her hafta neşreyliyordu, mesela «Ganeş», «Haver», «Şafak» [1] «Teavünü eklam» hep bu nevidendi. Bunların içinde Münif Paşa merhumun tesis eylediği «Mecmuai Fünun» u, Ebülziya merhumun mecmuası ve birkaç tiyatro heveslisının «Temaşa» sı ve kırk seneye yakındır bana yazı arkadaşlığı eden muharrirlerimizin şeyhi Mahmut Sadık Beyin A. Nuri Beyle neşreylediği «Mi'ratıAlem»i uzun ömürlü olmuştu. «MiratıAlem» in diğerlerine olan tefevvuku resimli olmasiyidi. O tarihte, çinko üzerine kimya ile hak sa'natı meçhul olduğu için «MiratıAlem» resimlerini Mercan yokuşunda Amerikan protestanlarının kurdukları «Baybilhavz» matbaasında intişar eden resimli ermenice bir gazeteden eğreti alırdı. Bu resimler Avrupa ve Amerikada şimşire hakkedilip protestan müessesesi tarafından İstanbula da gönderilmiş kalıplardı. Mahmut Sadık Bey ermenice resimli gazeteden şehir manzaralarına, hayvanlara ve fenne müteallik Resimleri toplar, alırdı ve «Miratı Alem»i donatırdı. Merhum Ebüzziyanın Mecmuası resimli değildi, «Takvimi Ebuzziya» ise çıkan güzel musavver kitapların birincisidir.

«Miratı Alem» çıkarken ben mülkye Mektebinin üçüncü sınıfında idim; Mahmut Sadık benden bir sınıf yukarıda idi. Onu uzaktan birbirimize parmakla kösterir ve resimli bir gazete çıkarmasından dolayı kendisine derin gıpta ve hürmet ile bakardık. Kırk dört sene evel kendisine özenerek baktıgım Mahmut Sadık «Serveti Fünun»nun te'sisinden sonra benim en vefalı ve en sadık arkadaşım oldu ve hâlâ onun « Fennî Müsahabe»lerini gazetemde lezzetle okuyorlar.

Mülkiye Mektebinde derslerimizi takıp ederken eski Babıâli yokuşunun matbuat hayatiyle son derece alakadar olmuştum. Caddede « Esat Efendi Kütüphanesi» diye tek bir türk dükânı vardı. Dükânın sahibi hâkimlikte bulunmuş, ulemadan idi. Aptülhamit çok geçmeden zavallıyı nefyeyledi; hürriyet ılanında avdetle dükânını açtı ve «Basiret»çi Ali Efendi ile birleşti, fakat ikisinin de ömürleri vefa etmemişti.

Esat Efendi Kütüphanesinden başka kitapçılar, ermeni idi. Hep kardeş olan Kayseriyeli « Kaspar », « Ohanes » ve « Kirkor » un üç dükaniyle kitapçı «Aleksan» ve kitapçı «Arakel» bunların en meşhuru idi. Arakel muharrir ve mütercimlerden eser alır ve tabilik yapardı.

[1] Şafağın intişarına mektebi bitireceğim sıralarda ben de karışmıştım. Vaktiyle matbaada şerikim olan M. Asım Bey, merhum şair Celal ile bu mecmuada arkadaşlık etmiştim.

- devamı 14 nci sahifede -

Viyanada «Kap santral» da beynelmilel santranç salonu

Satranç oyunları

Avrupa şehirleri içindeViyana, satranç oyuncılariyle şöhret almış olan bir beldedir. Hatta bu itibarla Viyana beynelmilel satranç oyuncularının bir meviti mülakatı gibi telakki olunmaktatır. Viyananın meşhur kahvehanelerinden «Kafe Santıral»ın buyuk bir salonu satrançcılara mahsustur. Avrupanın her tarafından biri birile boy ölçmek için Vianaya giden satranç meraklıları burada isbatı vücut ederler.

Viyanada satranç meraklılarının içtimagâhi burasıdır. Sabahleyin erkenden buraya gelen, satranç masası başına geçerek gece keç vakitlere kadar yerinden kalkmıyan oyunculara tesadüf olunur.

Viyana satrançcılarının buyuk ve mühim bir cemiyeti var. Bunlar dunyanın her tarfından Viyanaya gelen satrenç oyuncularına ikameteleri

Saygonda: Kralın önünde canlı insanlarla satranç oyunu .

İngilterede dama oyunu, ortada büyük murabbalar taşlar yerine saplı tekerlekler.

Şiir :

Açlık

Geceleri döşeğim bir çeşmenin yalağı;
Iğrenir şimdi benden her kahbenin kucağı
Sefalet, zehir gibi boşaldı içerime,
Yapiştı kemiklerim mosmor olan derime;
Paslanan dişlerimin çi ete hasreti var!

Yıkıldı üzerime sanki oyuk duvarlar
Kızıl bir şüphe beni atarken ileriye,
Omzuma düşen kafam dönemezdi geriye!
Bakışları bunalan gözüm takılı yere,
Korkak bir deli gibi kaçtın harabelere!

Gece karanlığında boğuk bir seda duydum:
Taşlara uzanmıştı sıska, uyuz bir köpek;
Önünde ısırdığı bir dilim bayat ekmek...
Içimden boşanarak gelen arzuya uydum;
Dedimki : sana, onu, bırakırsam ahmakım;
Kuvvetli değil miyim? yaşamak benim hakkım!

Atıldım, o, vahşi bir istırapla kıvrandı:
Yuvarlak gözlerinde kirli bir ışık yandı!
Suratıma haykırdı aç kalmanın yasını;
Kaptım gözüm dönerek ağzından lokmasını!

Istanbul : 1927

Salih Izzet

muddetınce her türlü teshilatı göstermekte, istırahatlarını temin eylemkte kusur göstermezler. avrupanın en mahir satranc oyuncıları viyanada bulunduguna umumiyetle bir kanaat hasıl edilmiştı, maharetine güvenen şöhret alan satranç meraklıları her halde bir kere viyanaya kadar boylayarak orada isbati liyakat etmeğı bir vecibe bilirler.

Resmimiz viyanıda kafe sairal » n beynelmilel satranç salonunu göstermektedır.

Fıransada zemin üzerine çizilen dama tahtası, taşlar iskemlelerde oturan çocuklar.

Almanyada Magdeburgda satranç kongurası , taşlar, canlı insanlar.

Sonraları diğerleri de yaptılrr. Mahut «Sabah»çı «Mihran» dahi ben mektepte iken, Şemsettin Sami merhumun fransısçadan türkçeye kamusunu tabetmişti.

Şemsettin Sami merhumun kamusu, o zaman fransısça okuyanların cankurtaranı olmuştur. İlk tercüme ettiğim romanları yazarken Şemsettin Saminin kamusu benim elimden neler çekmişti, tarif edemem.

Babıali caddesinin isimlerini saydığım kitapçı dükânları yeni çıkan eserlere hevesli olan gençlerin, gazel söyliyen, tahmisler, testisler doğuran şairlerin uğrak yeri idi. Bu gün matbaa makineleri satan bir dükânın olduğu yerde bir kahvehane vardı. Sucu «Kosti»nin olan bu kahvehane yazı yazmağa ve bastırmağa çabalıyanların en gençlerimi, nam almış muharrirlerin uğrağı sair kitapçı dükânlarından içeri girmeğe cesaret edemiyenleri taplardı. Ahmet Rasimin, Mahmut Sadığın ve benim toplanma yerimiz sucu Kosti dükânı idi.

Kitapçı dükânlarında bulunan ne kadar yeni kitap varsa hepsini almış, okumuştum. Çemberlitaştaki Celil ağanin dükâdında dahi alacak kitap bırakmamıştım. Çarşıdan Beyazıta giden Okçular başındaki «Sarafim»in kıraathanesinde sözüm yabana, bir kütüphane vardı; o kütüphaneyi de okuyup bitirmiştim. Şimdi anlıyorsunuz ya, az zamanda bütün türk neşriyatını okuyup bitirmek benim okuma kuvvetimden ziyade kitapların azlığından ileri geliyordu. Artık gıdamız «Tercümanı Hakikat» olmuştu ve ben fransızçayı kuvvetlendirmeğe son derece çabalıyordum, o lisanla fransız edebiyat ummanına dalmak istiyordum. Fransısçayı istediğim gibi anlamağa başlamadan İstanbulda türkçe lisan ve ermenice harflerle intişar eden gazetelere ve romanlara sarılmıştım. Çünkü sınıftaki ermeni arkadaslarımdan üç beş derste ermeni harflerini öğrenmiştim. Ermenice harflerle türkçe çıkan Manzumei Efkâr» ve «Ceridei Şarkıye»yi su gibi okuyordum. Ksaviye dę Montepen» in cinayetli romanlarından çoğunu hep ermeni harfleriyle okudum. Ermenice hesap ve hendese kitapları mektepte dahi işime yarıyordu. Murat Beyin umumî tarihi, ekrem Beyin «Talim Edebiyat»ı ve Sakızlı Ohannesin «İlmi Servet»inden başka okuduğumuz derslerin matbuu yok idi. Hocalardan not alarak dersi tâkip ediyorduk.

Hatta bir gün hendese dersini dinlerken önümdeki kitabın derse mütaalik bir şey olmıyacağından şüphe eden mübarek hocamız Hasan Bey yerinden fırlayıp yanıma gelmiş ve kitabı rahlenin üzerinden almıştı. Kitabın ermenice hendese olduğunu anladıktan sonra, ömrü yalnız hendese ilmiyle geçen, Aptülhamidin zulmuna uğrayıp uzun seneler menfalarda dolaşan bu hocamın çok mahabbetini kazanmıştım.

Ahmet İhsan

Fenni Musahabe:

Tabiatta Muvazene

ORMANLAR

Hılkat esrarı. — Hayat muamması. — Tabiatta muvazene ve ehemmiyeti. — Ormanlar, tabiat makinasının regülatörü. — Radiyonun yol kesenlerinden biri de ormanlar. Sıhhat ve şifa. — Radiyoaktivite ve hayata tesiri.

Hilkatin sırrını bilmeyoruz. Tekevvün muammasını henuz halledememişiz. Farzediyoruz ki kâinat kevni zerrat ile dolu, bu zerrat bir muvazene içinde sair iken nasılsa bir iki zerre serserilik gösteriyor, avarelik yapıyor, yanlış harakete sapıyor, muvazeneyi bozuyor. Bu küçük muvazenesizlik bütün kâinata sirayetle büyüyor, her şey allak bullak oluyor. Haratet haraketi tevlit, haraket harareti tesri ediyor. Kümeler, sahabeler, bunlardan da iptida havayı, gittikçe mayi ve katı nesneler, yıldızlar peyda oluyor. Bir küçük muvazenesislikten çıkan müthiş fırtına işte bu gördügümüz kâinatı doğuruyor, amma bu da ancak muvazene ile devredip gidiyor.

Tabiatta hayat bir aheng ve muvazene içinde cereyan eder. Filin hortumu boş yere uzamamıştır, atın çiftesi, tekmesi de sebebsiz degildir, insanların akılları lüzumsuz sivrilmemiştir, tabiat bunları bu hayvanlara hayatlarını muhafaza ve müdafaa için, kurduğu ahengi bozmamak için vermiştir.

Lodos, poyraz, denizde dalgalar, havada sert rüzgârlar, kasırgalar, tabiat sahasında bir muvazenesizlikten mütevellittir. Bütün bu patırdılar lodosu da, poyrazı da, havası da, denizi de tekrar muvazeneyi bulmak için çalışmalarından çıkıyor.

Tabiat kendi muvazeneyi bulmak için tahribat yapar, fakat kendi koyduğu muvazenenin insanlar tarafından buzulmasına tahammül göştermez, intikamını alır.

Büyük nehirler uzun senelerdenberi, tabiatın verdiği feyze göre, kendilerine geniş mecralar açmışlardır. Daima akan bol sularının akıntılarına bir muvazene temin etmişlerdir. İnsanlar bu suları boşuna akıtmamak, bunlardan ziraat için istifade etmek isterler, setler, bent-

ler yaparlar. Bazı senelerde — bu sene Amerikada olduğu gibi — nehirlerin suları öyle taşkın coşgun gelir ki insanların muvazeneye karşı teşkil etdikleri engelleri, setleri, bentleri yıkar, yahut civar kasabalarının, şehirlerinin sular altında kalmak tehlikesini gören insanlara kendi elleriyle yaptıklarını yıktirir.

Bilhassa, tabiat sahnesinde ormanların muvazene cihetinden büyük bir ehemmiyeti var. Yer yüzünde ormanlar, adeta tabiat makinasının nazımı — regülatörü — gibidir.

Tabiat ülemasından biri: ormanlarından bir tek ağaç kesen halk çeşmelerinden bir kaç damla su eksiltmiştir, der ki pek haklıdır. Vaktiyle memleketimizde yüksekce bir yaylada otuz senedır o taraflarda bulunan yaşlı bir mühendisle yolculuk ediyorduk. Takriben bir saat kadar çeken bir sahada bir agaça rast gelmemiştik. Her vakıt hatırlarım, arkadaşım şöyle söylemişti:

Otuz sene evel buradaki cesim bir ormanda yolumu gaybettim, bir saatten ziyade yol bulmak için oğrastım, civar köyluler kese kese bir tek ağaç bırakmadılar, şimdi yaz aylarında susuzluktan kırışıyorlar.

Öteden beri, tabiiyunçı ormanlar hem havanın büyük bir tesfiyehanesi, hem de yağmur bulutlarının cazip bir tabii makinası makamında görülegelmiştir. Ormanlar yağmur bulutlarını celp etdikleri gibi yağan yağmurların sularını da sinelerinde tutarlar, tahripkâr feyezanlara, sellere meydan vermezler, bu sularla da ormanın bütün ağaçları feyzlenirler.

İnsanlar bir yerde barinabilmek için *abuhava* arayageldikleri halde ne gaflet, ne cehalet ki, oturdukları dalı kendileri kesercesine, temiz hava, temiz su, bu iki hayat vasıtasını izhar eden ormanleri tahripten hiç de çekinmemişlerdir. Mahsulları feyzli ve bereketli olan yerleri civar ormanları imha ederek çorak hale getirmişlerdir.

Avrupanın en büyük merkezlerinde şehir civarındaki ormanlara, şehir dahilinde parklara bahçelere hayatı bir ehemmiyet atfederler, bu yolda fedakârlıktan kaçınmazlar, çalışırlar. Parisın iki tarafını Bulonya ve Vensen ormanları kaplamıştır. Berlin Tirgartenile müftehırdir. Viyananın etrafı temamiyl ormanlıktır, iki tarafında Prater ve Şönbrun orman ve parkları, şehir dahilinde şehir parkı, şehremaneti parkı, daha nice parklar ve bağçeler Viyanada mebaniden ziyade yer kaplar. Bunlar umumı sıhhatın birer nazımı gibi telakki olunur.

İlim ve fen tetkık ve tetebbü vadisinde ileriledikçe, ilmi müşahedeler artdıkça, ormanların bir takım mahiyyetleri daha meydana çıkıyor. Malum ki son senelerde telsiz ve radiyo çok terakki gösterdi ve gösteriyor. Moskovanın, Berlinin, Viyananın, Parisin konserleri İstanbulda dinleniyor.

Radiyo terakki etdikce, gâh gâh mevcelerin kesilmesi, parazitlerle karışması esbabı araştırılıyor[*]

Son müşahedeler anlatıyor ki ormrnlar radiyonun başlıca yol kesicileridir.

Fazada, havada bir çok kevni zerrat — atom kozmik — dolaştığını, bunların arz üzerinde bir takım hadiselere sebep olduğunu, hatta insanların sıhhat ve hayatına da tesir ettiğini seziyoruz. Şimdi de öğreniyoruz ki ormanlar alektiriki mıknatisi mevceleri cezp ve beletmektedir. Yaz ve kiş mevsimlerinin mutedil iklimlerde ormanlrın bu mevceleri cezbetmesinde ayrı ayrı tesiri var. Yazın ağaçlar yapraklı iken ormanlar bu mevceleri daha ziyade caliptir. Yaz ve kiş ağaçları yapraklı olan Afrika ormanlarında ise tesir pek çoktur, hemen bunların civarında tesis olunacak telsiz istasyonlarından hayır yoktur. Bu ormanlar bütün telsiz mevcelerini kapıyor ve yutuyor.

Anlaşılıyor ki ormanlar birer radiyoaktivite, faaliyeti inşiaiye, merkezidir, ormanlarda bu faaliyet ağacların çiçek açma mevsiminde ve güneşin ziyası tesirile artmaktadır.

Nice maden suları var ki bunların sıhhat ve şifa veren tesirleri yalnız terkiplerindeki emlaha tabı görülmiyor; belki bunlardaki radiyoaktiviteye hamlediliyor. Bu faaliyetin hayat üzerine bariz tesiri inkâr olunmiyor. Şu halde ormanlar da iyonize olmuş bir hava ile meşbu ve muhat olmalariyle hayat ve sıhhat üzerine böylece de tesir yapabilirler.

Telsiz merkezlerinden saldırılan mevceleri üstlerinden geçirmeyen, bunları yollarından çevirerek çeken ve yutan ormanlar fazanın, havanın tabii mevcelerini haydi haydi çeker ve yutar.

Tabiatta büyük bir nazım, nice hayata melce, menba olan ormanların kadrini bilmek gerek.

Mahmut Sadik

[1] Bir kaç hafta evel bır müsahabemizde radıyonun parazitlrinden bahsetmiştik.

Kâbus

F. Celalettine :

Bu zifiri karanlık, bu duman nedir?
Zindan mıdır burası, yoksa mezar mı?
Gün görmemiş kim bilir kaç bin senedir:
Benden başka buraya gömülen var mı?

Karanlığın soluyan son nefesleri
Karışıyor ne korkunç bir iniltiye:
Ürküyorum yürürken, ayak sesleri
Çınladı mı kubbeler çökecek diye.

Gök gürlüyor uzaktan bir dev hırsiyle:
İmdat, imdat, Allahım, sarsılıyor yer.
Paslı anahtarların gıcırtısiyle
Beni kilitlediler, kilitlediler!.

Giden ve Gelmiyen

Her akşam sahilde görürdüm sizi,
Beraber gezerken muhibbenizle.
Dalgalar alırken gözlerinizi
Ruhunuz dolardı engin denizle.

Nihayet, yorulup bu gezintiden,
Dalgın, bir ağaca yaslanırdınız.
Belki siz gidince hayatı giden
Bu genci ne görür, ne tanırdınız!

Meğer saadetmiş genc o günler,
Meğer daha bedbaht olacakmışım.
Sizi kaybederek büsbütün meğer
Böyle saçlarımı yolacakmışım!

Halit Fahri

Taze kız! Taze şarap

Mudiri mes'ul : MAHMUT SADIK

Ankarada gümüşhane meb,-usu Hasan beyin riyaseti altında çalışan komisiyon yakında mesaisini ikmal edecektir.

Yeni gümrük tarifeleri büsbütün yeni esaslar üzerine iptina edecektir.

*
* *

Kupanlara ait Kanunun B.M Meclisinde kabul edilmesi üzerine, Borsada Düyunu muvahhade tahvilâtı üzerinde epey muamele olmuştur, mezkûr tahvilât Borsada 232,75 liraya yükselmiş Rumeli tahvilâtı da bir parça yükselmiştir.

Bir hafta kadar evvel 8 liraya kadar duşen mezkûr tahvilât 9,15 lirada açılmiş 9,5 lirada kapanmıştır.

*
* *

Bu sene hukuk fakültesine kayt edilen talebe diğer senelere nazaran daha ziyadedir. Bu sene onu doktora sınıfına olmak üzre 186 gişi kayitedilmiştir. Fakültenin talebe mıktaarı 400 gişi olduğu halde bu seneki mıkdar 500 gişiye balığ olmuştur.

*
* *

Tavşanlı hattının küşat merasimi evelki gün yapılmıştır. Belediye reisi bir nutuk ırat etmiş, hattın iktisadi faydaları sayılarak Gazi Hz. nin açdığı tarakki yolunda Türk milletinin ilerilediği zikredilmiştir. Küşat resmine iştirak etmiş olan Nafia Vekili Recep B. de bir nutuk irat ederek Türkiye Cumhuriyet hükûmetinin şimendüferciliğe verdiği ehemmiyet izah edilmiştir.

*
* *

Şehbenderlik ünvanının konsolosluğa tahvili her tarafa tamim edildi.

*
* *

Nafia vekili Recep B. Eskişehir şümendöfer atalyalarını teftiş etmiştir.

*
* *

Haber aldığımıza göre Dil Encumeni tarafindan tertip edilmekte olan imlâ lugatinin son formaları tashih edilmektedir. Lûgat 21 formadan mürekkep olacaktır. Bunlardan 16 si kat'î şeklini almış ve tabedilmekte bulunmuştur.

Diğer taraftan Dil Encumeni bu lûgate ilâvesi mukarrer olan hata savap cetvelini hazirlamak üzre de çalışmağa başlamiştır. Lûgâtin çikmiş olan cüzleri azâya tevzi edilerek her biri tashih ve ilâve için düşündügünü işaret ederek ve bunlar toplanarak Encümence müzakere ve karara raptolunacaktir.

Hata savap cetvelinin de ikmalinden sonra Encümenin Ankaraya azimeti muhtemeldir.

*
* *

Sabık Büyük Erkanı Harbiye reisi sanisi Kâzım Ps.nın riyasetinde bulunan askerî hey'et Roda vapuruyla şehrimizden kâbile haraket etmiştir. He'yet İskenderiye ve Bombay tarıkıyle Afganistana gidecektir.

Kâzım Ps. ile beraber, miralay Cemil, Raşit, muharrem, Hidayet, binbaşi İzzet, yüzbaşi Nuri, Kâzim Halim beylerle aileleri gitmişlerdir.

*
* *

Peşte sefaretimize tayin olunan Behiç B. den münhal Istanbul meb'usluğü intihabatının iki haftaya kadar icrası muhtemeldir. Fırkaca gösterilecek namizet bazi isimler rivayet edilmektedir. Ancak fırka müfettişi Hakkı Şinasi Ps. henüz bu yolda bir tebliğ almadığını gazetecilere söylemiştir.

*
* *

Yeni sene karga öldürme mücadelesine başlanmıştır. Bakırköy, adalar ve şehir haricinde oturan on sekiz yaşında olan

BORSA

İstenbul esham ve tahvilat kambiyo ve nıkut borsası

4 Kânunıevel 1928 Akşam

Kambiyo ve nukıt	Kapandı Lira	Kapandı kur.
Esham ve tahvilat		
İstikraz dahili 0/0 5	84	12
Düyun muvahahde 0/0 4 ikeamiyel	230	75
Rumeli demiryolları	8	95
Anatolu demiryolu aksionı	23	70
Efektif	kuruş	Para
Adet		
1 İngiliz lirası	966	—
1 Dolar (Amerika)	198	50
20 Fıransız fırangı	156	—
20 İtalya lireti	209	—
1 Rayğişmark	47	25
20 Isviçera fırangı	766	—
1 Avıstıriya şilini	28	—
Felemenk filorini	79	25
20 Yunan dırahmi	51	50,
20 Ley Romaniya	23	75,
20 Leva Bulgar	28	—
20 Çek Islovakiya	117	—
1 Zıloti Lehistan	22	50
1 Çervontsz Soviyet	..	
20 Dinnar Yugoslaviya	68	—
20 Belcika fırangı	111	50
1 Osmanlı bankası banknotı	—	
1 Altun		
Çek		
Londıra bir ısterlin	981	75
Niyork bir turk lirası dolar	49	67, 5
Paris » » » fırank	12	77
Buruksel » » » »	3	58, 5
Milano » » » liret	9	59,
Berlin » » » mark	2	9, 5
Sofia » » » leva	68	87, 5
Amısterdam 1 » » filorin	1	24, 5
Cinevra bir » » İsviçera	2	68, 5
Madrit » » » pezeta	3	9, 5
Varşova » » » zıloti	4	45, 5
Atina » » » dırahmi	38	74
Bukreş ley kuruş	24	—.
Moskûva 1 çerontski	1024	—
Viyana 1 şilin	3	55
Belğrat 1 turk lirası dinar	28	325

her erkek bir karga öldürmemiş olanlardan üçer lira ceza alınacaktır.

*
* *

Emanet, hâlâ eski yazili lavhalarını değiştirmemiş olanlar hakkında takibata devam etmededir.

*
* *

Şehremanetince Cezalandırılan esnafın itirazlarını Vilâyet idare hey,eti tetkik etmektedir. Bundan sonraki idare hey'eti da içtimaların Şehremaneti cezalari tetkik edilirken Emanetin de bir mümessili bulunacaktır.

*
* *

Defterdarlıkta 30 münhal tebliğ memurluğu imtihanı yapilmiştir. İlk tahrirî imtihanda kazananların şifahî imtihanları bu hafta yapılacaktır.

*
* *

Hapısanedeki marangozhane daha mükemmel bir şekle konacaktır. Mahpuslar burada tabela da imal etmektedirler.

*
* *

Türkiye Irak hudut komisyonu beşinci Musul ictimalarına nihayet vermişlerdir. Baş murahhasımız Mardin valisi Tevfik Hadi Bey askerî müşaviri, tercümanı ve kâtiplerile Musuldan hareket etmişler Savur Kayası, yakinlarında vilayet erkânı tarafından fevkalade bir surette karşılanarak Mardine gelmişlerdir. Irak hükûmeti, Türkiye baş murahhasımı ve hey'etini fevkelade izaz etmiş, baş murahhasımız bilmukabele hükûmetimiz namına teşekkür etmiştir.

*
* *

Şark demir yollari idaresi Avurpadan getirttiği vagonlara gümrük rüsumu vermek istememiştir. Nafaa vekâleti idarenin gümrük resmi vermeğe mecbur olduğunu bildirmiştir.

*
* *

Yazın Sirmakeş hanında hafriyat yapılmış, ve bir tak meydana çıkarılmıştı.

Imperator Teodüsa ait olan bu tak şimdiye kadar istanbulda bulunan eserlerin hemen en mühimlerinden biridir. Müze idaresi önümüzdeki sene de hafriyata devam edecektir. Bu sene bulunan aksam hakkında yakında bir eser neşredilecektir.

*
* *

Suriye gazetelerine göre Suriye Fransız komiseri umumî kâtibi M. Libse Fransiz sefiri M. Sambün ile gürüşmek için yakında Ankaraya gideceklerdir.

*
* *

Ankarada Limanlar inşaatina talip olan «Foks» gurubu ile müzakere son safhasına girmiştir. Bir haftaya kadar netice anlaşılabilecektir.

*
* *

Amerikada tren soyan haydutlar çoktur, Lâkın tek başina bir adamın kos koca bir trensoyuluşi görülmemişti Con ciles tek başina Minasor civarında elindeki bombalarla bir treni soymuş ve yüz kadar yolcudan Para ve mücevher alarak 2200 dolar kıymetinde eşya ve saire toplamaya muvaffak olmuştur.

Devlet daireleri isimleri.

Riyaseticumhur.
Kâtibi Umumi. (U. K.)
Hususi Kalem.
Riyaset divanı.
Teşkilâtı Esasiye Encümeni.
Dinî Müesseseler Müdürlüğü.
Yazı İşleri Müdürlüğü.
İdare İşleri Müdürlüğü.
Hisap İşleri Müdürlüğü.
Müşavere Heyeti Azası.
Mushaflar Tetkik Heyeti.
Teberrükler Kayt Heyeti.
Cihat Tevcihi Kalemi.
Evkaf Umum Müdürlüğü. (EV. U. M.
Teftiş heyeti Riyaseti.
Vakıf paralar müdürlüğü.
Vakıf kaytları müdürlüğü.
Vakıf akarlar müdürlüğü.
Vakıf orman ve arazi müdürlüğü.
Mülhak vakıflar müdürlüğü.
Istatistik ümum müdürlüğü.
Umum hesap divanı.
Aleni heyet.
Birincî Reis.
İkinci »
Müddei umumi.
Devlet Şûrâsı. (D.S. RS)
Temyiz mahkemesi.
Yetim mâlleri müdürlüğü.
Tıbbı adlî.
Hukuku medeniye profesörü.
Hukuku ceza »
Hukuku esasiye »
Hukuku düvel »
Hükuku amme »
Hukuku hususiyei düvel »
Hukuku ticaret »
Usulü muhakematı cezaiye »
Usulü hukukiye »
Tarihi Siyasi perofesörü.
İlmi malî »
Asli mahkeme reisliği.
Büyük Erkanı harbiye reisliği. (B. E. RS)
Milli MüdafaaVekaleti (M.M,V,)
Zat İşleri Dairesi reisliği.
Levazım İşleri »
Umum Evrak Kalemi.
Urfi İdare.
Divanı Harp.
Askeri Temiz Divanı.
Vilâyetler İdaresi Umum Müdürlüğü.
Vilayetler Mahalli işleri Umum Müdürlüğü.
Nufus Umum Müdürlüğü.
Emniyet « « (EM. U. M.)
Idare heyeti.
Fen « Reisliği.

Siyasî kısım .
Adlî «
Idarî »
Umumi müfetiş
Adlî müşavir
Sıhhî müşavir
Malî müşavir
Askeri müşavir
Askeri murahhas
Belediye umumî Meclisi
Iktisat işleri Şubesi .
Iktisadî mürakabe Şubesi .
Sıhhiye Heyeti .
Fennî temizleme Müdürlüğü .
Baytarlık işleri .
Sihhat işleri Müdürlüğü
Belediye zabıtası «
İskân umumî «
İs. U. M.
Tasarruf işleri Müdürlüğü
Muhacirler ve Aşiretler Müdürlüğü
Posta, Telğraf ve Telefon Umum Müdürlüğü
(.P . T . T . U . M.)
Umumi Müdür (U. M.)
Ecnebî muhaberat hisapları Müdürlüğü
Zat işleri Müdürlüğü
Mahalli İdare .
M ahalli Muhasebe .
Hukuk işleri Müdürlüğü.
Konsolosluk işleri Müdüriüğü.
Siyasi işler.
Ticari işler.
İdarî işler.
İdare şubesi.
Tetkiki tabiiyet.
Tabiiyet tastik .
Matbuat umum Müdürlüğü .
Muhasebat umum Müdürlüğü.
Muhasebeci .
Hesaplar tahihi Muhasebeciliği.
Varidat umum Müdürlüğü.
Nakit işleri Müdürlüğü .
Muntazam borçlar Müdürlüğü.
Maliye muhasebe Müdürlüğü .
Zat maaşlar Muhasebeciliği .
Millî emlâk Müdürlüğü .
Tasarruf kayıtları Kalemi .
Hesaplar tetkik ve tasfiye Kalemi.
Eski hesaplar Kalemi .
Darphane Müdürlüğü.
Düyunu Umumiye Komiserliği.
Gümrükler Umum Müdürlğü.
Tapo ve Kadastro Umum Müdürlüğü.
Eski kaytler Kalemi .
Tütün inhisarı Umum Müdürlüğü
İspirto ve ispirtolu içkiler inhisarı Umum Müdürlüğü.
İdare Meclisi .
Av vergileri müdürlüğü. merkez hisapları .
Ayniyat Kalemi .
Nakdiyat Tetkık Kalemi
Umumi defter Şübesi
Birinci mümeyyiz
Ikinci mümeyyiz
Barut inhisarı komiserliği
Darülfünun Eminliği
müderrisler Heyeti
Talîm Heyeti
Ikinci müdür
Nafia müesseseleri komiserliği
Ticaret mükaveleleri tetkik dairesi
Sinaî mülkiyet şubesi
Sanatları teşvik şubesi
Deniz ticareti müdürlüğü
Maden Kömür muntıkası müdürlüğü
Ziraat Aletleri Şübesi müdürlüğü
Baytar işleri Umum Müdürlügü

- Mabadı gelecek nushada -

Ethem Pertev Müstahzeratı İmalathanesi

Ahalimizce zaten maruf olan ETHEM PERTEV MUSTAHZERATINDAN

İSTANBUL Çenberlitaş karşusında :

TELEFON: İstanbul - 3533

Krem Pertev, Kozmatik Pertev, Pertev diş tozu, Pertev diş macunu, Pertev kolonyasuları, Pertev tualet ve çocuk sıhi pudraları bütün ailelerin fenni süretde sıhhatini muhafaza eyleyor.

OPERATÖR

Dr. MURAT İBRAHIM

(Gülhane kliniği cerrahi Profesörü)

Hastalarını [14—18]e kadar Divanyolu Mhmudiye caddesinde eski Hilalı Ahmer merkezi binasındaki hususi muayenehanesinde kabul eder.

DOKTOR MEDENİ

Cumadan ma'da her gün öyleden itibaren saat on altıya kadar babıali caddesindeki 48 umrolu muayenehanesinde ve sabahları öyleye kadar burgaz adasındaki sanatoryomunda müraceat eden hastalrı kabul ve tedavi eder. 190

Doktor LEON M. TANIELYAN

Kadiköy Talimhane, Salkim Sokak No. 3

Muayene saatları 12 den 3e kadar

DİŞ TABİBİ

AFFAN VASIF

İstanbul Bağçekapu Binbirçeşit mağazası karşısında 20 numarali dairei mahsusa muayene vakitleri: Cumadan mada her gün.

9—12. 13 - 18

ADAPAZARI İSLAM TİCARET BANKASI

TURK ANONİM ŞİRKETİ

Sermayesi : 500,000 Türk lirası

Merkezi: ADAPAZARI

ISTANBUL ŞUBESİ: Yeni Postahane karşısı. Telefon: Istanbul — 2042

DİGER ŞUBELERİ: İzmit, Eskişehir, Düzçe, Bolu, Hendek, Bozöyük, Geyve.

Muhtelif şehirlerde muhabirleri vardır.

Her nev'i banka muamelatı yapar. müsait seraitle tevdiat kabul eder.

Yeni Türk alfabesini suhulet ve istirahat ile ogrenmek istiyormisınız?

Istanbul telsiz telefon merkezi tedrisata başlıyor.

Memleketimizin en mükemmel telsiz ahizeleri Beyoglunda No. 370

BEKER ŞIRKETINDEDIR

Taksit ile arzu ettiyiniz makineleri alabilirsiniz. Her satılan ahıze te'minatlı-dır.

Işlemeyen ahızemiz şehir dahilinde her nerede olur ise olsun tamir ve tanzimi için mütehassis izam olunur

Müessesemize telefon itmek kafidir.

TELEFON: Beyoglu 1472 – 1473

OTTO WOLFF

EISENGROSSHANDLUNG

KŒLN Am. RHEIN

Berlin - Dusseldorf - Leipzig - Hamburg

İSTANBUL UMUM SİGORTA ŞİRKETİ

Harık Hayat Nakliyat

Sermaye ve ihtiyat akçaları 1,000.000 Liradan fazladır.

MERKEZİ IDARESİ: Istanbulda Galatada Voyvoda caddesinde şirketin kendi mülkü bulunan Sigorta Hanı dahilindedir.

Şirketin şuabatı :

Türkiyenin başlıca şehir ve kasabalarında ve memaliki ecnebiyede acentelikleri vardır. 190

Bomonti etiketine dikkat

Bomonti

Gazoz fabrikası

Bomonti gazozlarının etiketleri taklit olunuyor

Dikkat idiniz ve taklidini almayınız.

204

DOYÇE LEVANTELİNYE

DEUTSCHE LEVANTE—LINIE

Türkia ve şarkın bütün limanlarile Anvers, Roterdam, Biremen, Hamburğ ve ştetın arasında haftalık vapurlar

Şımal ve Baltik denizleri limanları için doğru sevkıyat.

Istanbul—Londıra—Hamburğ arasında seri munakılat daha ziyade malumat almak için Galatada Ovagimyan Hanında beşinci katda Acentaya müracaat. Telefon: Beyoğlu 641—7

Mekteb idarelerine ve talebe velilerine hıdmetde bulunmak için

BEYKER MAĞAZASI

Rağbet ümümiyeye mazhar olan ISTANDART karyolalarının fiyatlarını tenzil etmiştir.
Leyli mekâtibde en ziyade istimal idilen:

Istandart karyolaları olduğunu unutmayınız

Beyoğlunda İstiklal caddesinde 370 Numarada

Beyker Limitet şirketi

Telefon: Beyoğlu 1472—1473 Telegraf: Beyoğlu Beyker

YOLDA!!...

Mütercimi: AHMET IHSAN

Seyahatname — Roman — Umumi harpden sonrakî iş adamları — Seyar teyatrocular alemi— Suveyişten Aksayı Şarka kadar ma'lümat

Sahibi imtiyazımız Ahmed Ihsan Bey tarafından tercüme edilip «Serveti Fünun»da tefrika edilmiş olan **YOLDA!...** romanı neşr olundu.

Fiyatı 75 ğuruştur

Taşradan arzu idenler 75 ğuruş gönderirlerse kitap teahütlü olarak postaya verilir.

Wiener Kunstdruck Aktienges.

Wien III. Parkgasse 15—19.

Fotoğrafileri fotoğrafiden daha güzel olarak basar; kartpostalların en nefislerini yapar. Yağlı boya resimleri renkli tablo gibi ve sanayii nefisenin bütuün inceliklerini muhafaza ederek basar ve yağlı boya tablodan kat'ıyen fark olonmaz. Minyatür resimler tabeder. «Foto gravür» ; «Liht drok»; «tif drok» prosdelri bu müessesede mükemmelen tatbik olunur.

Arzu edenler doğrudan doğruya Viyanadaki müesseseye müraceat eyleyeckleri gibi matbaamıy vasıtasıle dahı sipariş verebilirler.

Türkiye Seyrisefain

İdaresinin 7 Kânunuevel tarihinden 13 Kânunuevel tarihine kadar haftalık seyrüsefer pırogramı

İzmir sürat postası

(İzmir) vapuru 7 Kânunuevel Cuma 12 de Galata rıhtımından haraket ve pazarrtesi avdet edecektir. Vapurda mükemmel bir orkestıra ve cazbant mevcuttur.

Tırabzon hattı: Birinci postası

(Cumhuriyet) Vapuru 10 Kânunuevel pazarrtesi 12 de Galata rıhtımından:

Tırabzon hattı: İkinci postası

(Ankara) Vapuru 13 Kânunuevel perşembe akşamı Galata rıhtımından:

Istanbul—Mersin sür'at postası

(MahmutŞevketpaşa) Vapuru 11 Kânunuevel salı 12 de Galata rehtımından.

Istanbul—Antalya hattı postası

(İnebolu) Vapuru 9 Kânunuevel pazar 10 da Galata rıhtımından:

Ayvalık sürat postası

(Mersin) Vapuru 11 Kânunuevel 17 sale de Sirkeci rıhtımından:

Bandırma hattı

(Gülnihal) vapuru cumartesı, salı:

(Antalya) vapuru pazarertesi, perşembe akşamları idare rehtımından.

Karabiğa hattı

(Bandırma) vapuru cumartesi,

(Niymet) vapuru pazarertesi akşamları idare rıhtımından

Mudanya hattı

(Marmara) Vapuru cuma, pazar, çarşamba 9 da idare rıhtımından:

İzmit hattı

(Ereyli) Vapuru pazar, salı, perşembe 9 da idare rıhtımından haraketle mütat iskelelere azimet ve avdet ederler.

49

ŞARK MALET HULASASI

SADE VE ĞILİSEROFOSFATLI

Iştiha, kuvvet ve sıhet içun en muessir devadır.

Bilcumle ezahane ve eza depolarında bulunur

Otto Wolff Demircilik Müessesesi

Almanyada Ren eyaletinde Kolonyada

Berlin — Düseldorf — Laypzig — Hamburg